

# ตำบลคลอง

อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

สร้างอาชีพเสริม นำพาตนเองสู่ความพอเพียง





# สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๔ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๖ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๒ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๒๘ แผนที่ความรู้
- ๓๐ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๓๔ ภาคผนวก



## นิยามความปลอดภัยของตำบลเกรียง

“ครัวเรือนดำรงชีวิตแบบในอดีต  
พอมี พอกิน (นอนหลับตลอดทั้งคืน)  
พึ่งพาตนเองได้ในบางเรื่องตามที่ตนเองนัด  
เช่น เกษตรอินทรีย์ พลังงานทดแทน  
และลดรายจ่ายเรื่องผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน”

# โมเดลครึ่ง : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง





# สภาพแวดล้อม

ในอดีต ตำบลเคื่องมีสภาพเป็นป่าพรุที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณไม้บกไม้น้ำ และยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจืดธรรมชาติขนาดใหญ่ที่ขยายพันธุ์ลงสู่พื้นที่เขตลุ่มน้ำปากพนังและลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ชาวบ้านในพื้นที่จึงได้อาศัยป่าพรุเป็นแหล่งทำมาหากิน ทั้งจับสัตว์น้ำเพื่อกินและขาย รวมทั้งยังมีแปลงต้นกระจุที่ใช้สำหรับทำผลิตภัณฑ์กระจุซึ่งเป็นเครื่องใช้ไม้สอยและสินค้าของชุมชน

สภาพทั่วไปของพื้นที่ตำบลเคื่องนั้น ร้อยละ ๘๐ เป็นพื้นที่ป่าพรุที่มีน้ำขัง มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ และมีพื้นที่เนินควนเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านและที่อยู่อาศัย โดยมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมานานตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ปัจจุบันตำบลเคื่อง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน มีเนื้อที่ ๑๑๐,๐๖๖ ไร่ จำนวนครัวเรือน ๑,๘๐๐ ครัวเรือน มีประชากรประมาณ ๘,๕๓๐ คน ประกอบอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์กระจุ ทำสวนปาล์ม น้ำมัน หาน้ำผึ้งหาปลา น้ำจืด ทำนา สวนยางพารา สวนผลไม้ ค้าขายและรับจ้างทั่วไป ส่วนสภาพสังคม ตำบลเคื่องมีประเพณี และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านาน อย่างงานบุญเดือนห้า และเดือนสิบ ประเพณีการบวช ประเพณีชักพระ และการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้ ได้แก่ หนังตะลุง และมโนราห์

หน่วยพิทักษ์ป่าควนเคื่อง  
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จ.พัทลุง สงขลา นครศรีฯ



# ความเป็นมา

ชุมชนพื้นที่ตำบลเกรียงเกิดจากการอพยพของคนจากพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาตั้งถิ่นฐาน เช่น อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอรโนค จังหวัดสงขลา อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุงโดยเข้ามาบุกเบิกพื้นที่ทำกิน สร้างบ้านเรือน เลี้ยงสัตว์ ทำสวน ปลูกข้าว หารปลา หาน้ำผึ้ง และกระจูด มีพัฒนาการที่สามารถสรุปเป็นยุคต่างๆ ได้ดังนี้





## ■ พัฒนาการตำบล



### ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๗

#### ยุคตั้งถิ่นฐานและความอุดมสมบูรณ์บนฐานทรัพยากร

ด้วยสภาพที่เป็นป่ารก การสัญจรที่ต้องใช้ทางเรือเป็นหลัก ทำให้ในอดีตพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ซ่อนตัวและหลบหนีเจ้าหน้าที่ของโจรผู้ร้าย ต่อมาจึงมีการสร้างชุมชนขึ้นแทน โดยชาวบ้านในพื้นที่ดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยกันลงแรงทำเกษตร สร้างหรือซ่อมแซมบ้าน วิถีชีวิตของคนในชุมชนจึงมีความผูกพันกันแบบเครือญาติ ดำรงชีพด้วยการปลูกอยู่ปลูกกินและหากินจากธรรมชาติ ส่วนปัญหาหลักของชุมชนในอดีตนั้น ส่วนใหญ่มาจากภัยธรรมชาติ เช่น พายุมรสุม ไฟไหม้ป่าพรุ ปัญหาดินเปรี้ยว รวมถึงปัญหาโรคประจำถิ่น คือ โรคเท้าช้าง หรือ คี้นโ

### พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๓๔

#### ยุคการเปลี่ยนแปลง

นับตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๘ พื้นที่ตำบลเครื่องถูกระบุว่า เป็นพื้นที่น้ำท่วม น้ำเปรี้ยว ไฟไหม้ ป่าพรุ ชาวบ้านตัดต้นไม้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาต้องแก้ไข ดังนั้นจึงมีหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาสู่พื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้การแก้ปัญหาของชุมชนที่เป็นมาโดยตลอดจึงเป็นการแก้ปัญหาจากคนภายนอก โดยที่คนภายในตำบลเป็นผู้รับผลของการแก้ปัญหาและการพัฒนาต่างๆ จนกระทั่งใน พ.ศ. ๒๕๑๘ เริ่มมีการคัดถนน ทำให้การคมนาคมสะดวกมากขึ้นและนำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่พื้นที่ วิถีชีวิตที่ร่วมแรงร่วมใจกันทำเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นการรับจ้างแลกเงิน เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่เพราะกฎหมายห้ามบุกรุกป่า ชาวบ้านเริ่มกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในขณะเดียวกันก็เกิดอาสาสมัครด้านสาธารณสุขเพื่อแก้ไขปัญหาโรคประจำถิ่น คือ โรคเท้าช้างขึ้น เกิดการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ทั้งสหกรณ์ ร้านค้า กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ มีการส่งเสริมด้านการศึกษาของคนในชุมชน การแก้ปัญหาคความยากจน

### พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๒

#### ยุคพัฒนา

ในช่วงนี้มีโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเข้ามาในพื้นที่ ทำให้มีการสร้างเขื่อนขุดคลองระบายน้ำ ทำให้น้ำในพรุแห้ง เกิดปัญหาไฟไหม้พรุ สัตว์น้ำลดจำนวนลง และส่งผลให้คันกระจูดเกิดการตาย ทางบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จึงเข้ามาส่งเสริมโครงการปลูกป่า ผ่านทางหน่วยงานป้องกันไฟป่าของกรมป่าไม้ หลังจากนั้น ยังมีการส่งเสริมการตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพต่างๆ ทำให้เกิดกลุ่มออมทรัพย์ อบรมพัฒนา ผลิตภัณฑ์กระจูด ศึกษาฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้านค้าชุมชน กองทุนเงินกู้ เกิดกิจกรรมหลากหลายตามมา เช่น กลุ่มปุยหมัก กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มปลูกผัก ฯลฯ แต่การพัฒนาทั้งหมด ยังขาดการบูรณาการทำให้ชุมชนไม่สนใจจะมีส่วนร่วม จึงไม่เกิดการเรียนรู้และพัฒนาในระดับชาวบ้านอย่างจริงจัง จนในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ปตท. เข้ามาขับเคลื่อนโครงการฯ สร้างคน ๘๔ ตำบลวิถีพอเพียง และผลักดันให้เกิดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาตำบลไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง







**การจัดการเงินทุน และกองทุนในชุมชน** เกิดจากการส่งเสริมของภาครัฐ เช่น กองทุนหมู่บ้าน กองทุนออมทรัพย์ ช่วยบรรเทาปัญหาการเงินในยามขาดแคลนของชุมชน เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อการผลิตบ้านไผ่ชุมชน กลุ่มสตรีสหกรณ์การเกษตรศุภนิมิตชะอวด หมู่ที่ ๖ บ้านควนยาว เป็นต้น

**การถ่ายทอดการละเล่นพื้นบ้าน** ด้านหนังตะลุงและมโนราห์

**การแบ่งปันเอื้อเฟื้อทางสังคม** ทั้งการช่วยเหลือในกิจกรรมงานบุญ ช่วยเหลือกันในระบบเครือญาติ

**งานเกษตรอินทรีย์และปฎิอินทรีย์ชีวภาพ** ได้รับการหนุนเสริมในค่านแผนงานการเรียนรู้ เรื่องเกษตรอินทรีย์การศึกษาคุณภาพ การจัดการเกษตรอินทรีย์ อบรมความรู้เชิงปฏิบัติและติดตาม ประเมินผล จากโครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบลวิถีพอเพียง ทำให้เกิดกลุ่มปุ๋ยหมักและ กลุ่มทำนาขั้น

**พลังงานทดแทน** เป็นอีกทุนหนึ่งที่ได้รับการหนุนเสริมจากโครงการฯ ทำให้ชาวบ้านรู้จักการใช้ พลังงานทดแทนที่ผลิตขึ้นเอง เช่น เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร เป็นต้น 🔥

## ■ กุณตำบล

การเข้ามาของหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาพื้นที่ตำบลเคื่อง ทำให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและลบกับพื้นที่เป็นเวลายาวนาน แต่หากพิจารณาถึงปัจจัยภายในที่เป็นทุน เพื่อการพัฒนาของตำบล จะเห็นว่ามิทุนการพัฒนาหรือศักยภาพที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นฐานของการพึ่งตนเองในอนาคต ได้แก่

**แผนแม่บทชุมชน** จากการแนะนำส่งเสริมจากทีมงานแผนแม่บทชุมชนตำบล เกาะขันธุ์ เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๔๔ ทำให้ตำบลเคื่อง มีการจัดทำแผนแม่บท เกิดกิจกรรมและแกนนำที่หลากหลาย

**การจัดสถานผลิตภัณฑ์กระจุค** เป็นทุนที่เกิดจากทักษะ การนำกระจุคที่มีในป่าพรุมาแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ รวมทั้งมีการถ่ายทอดทักษะความรู้ โดยมีการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ เช่น พัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น







# ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

ตำบลเคี๋ย เป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับ ปตท. ในหลายโครงการ ตั้งแต่การเข้าร่วมโครงการปลูกป่าถาวร เฉลิมพระเกียรติ ๑ ล้านไร่ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๐ โครงการหมู่บ้าน ปตท. พัฒนา จนในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ได้เข้าร่วมโครงการรักษป่า สร้างคน ๘๔ ตำบลวิถีพอเพียง ในระยะที่ ๓ ของโครงการฯ ด้วยความที่

เป็นชุมชนที่มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาทำงานพัฒนาให้กับชุมชนมาโดยตลอด จึงทำให้การพัฒนา และสร้างแกนนำชุมชนไม่มีความต่อเนื่องและเข้มแข็งพอ แต่ด้วยความที่ชุมชนมีทุนด้านการพัฒนาโดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติอยู่มากและหลากหลาย ทำให้ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมในโครงการฯ และเมื่อโครงการฯ เข้ามาก็ได้รับสมัครคนในพื้นที่ที่มีความสนใจงานชุมชนมาเป็นคณะทำงาน ทำให้เกิดแกนนำ รุ่นใหม่ที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น



## คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลเคร็ง

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ  
นายสุทัศน์ สงขาว

รองประธานคณะกรรมการโครงการฯ  
นายวรรณิจ หนูแยม

คณะกรรมการฝ่ายบริหาร  
แผนและกิจกรรม

นายมนตรี คำสงค์  
นายสุทัศน์ สงขาว

คณะกรรมการฝ่าย  
เปิดบัญชีธนาคาร

นายเกษม เอียคสุข  
นางสาวบุศยา ชุมทอง  
นายสุทัศน์ สงขาว

คณะกรรมการฝ่าย  
การเงินและบัญชี

นางสาวกรพิไล มะลิผล  
นางนงลักษณ์ คงตุก  
นางจิตติมา สุขแก้ว

คณะกรรมการฝ่าย  
จัดซื้อจัดจ้าง

นายธรรมรงค์ บัวทอง  
นายสมยศ นวลแสง

คณะกรรมการฝ่ายติดตาม  
ประเมินผล

นายวรรณิจ หนูแยม  
นางสาวกรพิไล มะลิผล







ในการสร้างความเข้าใจรูปธรรมความสำเร็จ รวมทั้งสร้างการยกย่องและการยอมรับในชุมชน จากนั้นจึงมี การคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ในช่วงปลายปี พ.ศ.๒๕๕๓ โดยโครงสร้างคณะกรรมการ แบ่งเป็น ๕ ฝ่าย ทำให้มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่การทำงานมากขึ้น สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดกลุ่มแกนนำรุ่นใหม่ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนในเรื่องการทำงานด้วยความตั้งใจ ความเสียสละและมองผลประโยชน์เพื่อส่วนรวม

แต่อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนโครงการฯ ก็ยังมีอุปสรรคในเรื่องการสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงยังไม่มากเท่าที่ควร

คณะกรรมการโครงการฯ มีบทบาทสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนงานเกิดเป็นรูปธรรมความสำเร็จได้ แต่สำหรับตำบลเคิ่ง ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๒ ถึงกลางปี พ.ศ.๒๕๕๓ นั้น คณะกรรมการโครงการฯ ยังไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนต่อแนวคิดของโครงการฯ ทำให้การขับเคลื่อนโครงการฯ ยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร ต่อมาจึงได้มีการวางแผนการทำงานใหม่ผ่านกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเชิญวิทยากรมาอบรมความรู้ต่างๆ ไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่น พาแกนนำจากพื้นที่อื่นมาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ โดยใช้สื่อวิดีโอ







**เจ้าหน้าที่ประจำตำบล** มีบทบาทหน้าที่หลักเป็นเลขานุการของตำบล ทำงานร่วมกับคณะกรรมการโครงการฯ ชี้แจง เผยแพร่ข้อมูล และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ตำบล เป็นตัวแทนตำบลในการประสานงาน เพื่อส่งต่อข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องในโครงการฯ สนับสนุนและดำเนินการร่วมกับตำบล ทั้งการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมในพื้นที่ ประเมินปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน วิเคราะห์องค์ความรู้ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ประจำภาคและที่ปรึกษาภาค

## ทีมงานภาคสนาม ปตท.

มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้น สร้างการเรียนรู้ให้คณะกรรมการโครงการฯ คราวเรือนพอเพียงอาสา ซึ่งถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานโครงการฯ ประกอบไปด้วย ๓ ส่วนสำคัญ ดังนี้

**ที่ปรึกษาภาค** มีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนของโครงการระดับภาคในการทำงานร่วมกับตำบล ให้คำแนะนำและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของตำบล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน จัดทำและประเมินความเป็นไปได้ของแผนตำบลวิถียั่งยืนร่วมกับ ตำบล เป็นตัวแทนตำบลในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารโครงการฯ และประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

**เจ้าหน้าที่ประจำภาค** มีบทบาทร่วมกับที่ปรึกษาภาคในการวิเคราะห์วางแผนกลยุทธ์ และการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการเชื่อมประสานการทำงาน ofเจ้าหน้าที่กับชุมชน การทำงานทางความคิดกับชุมชน เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิด พฤติกรรมการทำงาน มีส่วนช่วยในการคัดสรรคณะกรรมการโครงการฯ การเสริมสร้างความรู้ สร้างกระบวนการทำงานชุมชนให้กับเจ้าหน้าที่ประจำตำบล พร้อมกับสร้างกำลังใจ





## ■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่

### ปุยอินทรีย์ชีวภาพ



เกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องที่ตำบลเคิ่งมีการดำเนินการมาก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการฯ อยู่แล้วด้วยพื้นที่ห่างไกล การเดินทางไม่สะดวก ทำให้คนในพื้นที่มีการพึ่งพาตนเอง ปลูกผักสวนครัว ปลูกข้าวเลี้ยงสัตว์ ไม่พึ่งพาสารเคมี มีการหมักปุ๋ยจากมูลสัตว์ จนเมื่อการพัฒนาเข้ามาในพื้นที่ มีความสะดวกสบายทำให้ความคิดของคนในชุมชนก็เปลี่ยนไป หันมาใช้สารเคมีเพราะมองความรวดเร็วของผลผลิตที่ได้รับ โดยไม่มองผลกระทบระยะยาว จนในปี พ.ศ.๒๕๔๑ ได้เกิดการจุดประกายจากหมู่ที่ ๑๐ ตำบลเคิ่งที่รับรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยหมัก จึงประสานงานกับ กศน. อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชให้เข้ามาให้ความรู้และส่งเสริมแต่ด้วยไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการ ทำให้กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ต่อมาพัฒนาชุมชนตำบลอำเภอชะอวด มูลนิธิศุภนิมิต และ กศน. อำเภอชะอวด ได้เข้าหนุนเสริมและให้ความรู้อีกครั้ง ทำให้กลุ่มสามารถเดินต่อไปได้



เมื่อโครงการฯ เข้ามาก็ได้หนุนเสริมให้คนในตำบลทำเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพอเพียง มีการจัดทำแผนงานการเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมศึกษาดูงาน การอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการเรื่องการผลิต ปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำชีวภาพ เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนลดการใช้สารเคมี และเห็นประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์ โดยผู้รับผิดชอบแผนงาน คือ ประธานกลุ่มปุ๋ยหมัก หมู่ที่ ๑๐ ที่มีความรู้และทักษะทางด้าน

เกษตรมาอบรมความรู้ให้กับชุมชน รวมทั้งยังคิดค้นสูตรปุ๋ยใหม่จนประสบความสำเร็จในการลดรายจ่าย ด้านการผลิตสร้างรายได้ให้ครัวเรือน และมีการฟื้นฟูกลุ่มปุ๋ยหมัก โดยนำคนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นคณะกรรมการ เกิดความรู้และเพิ่มทักษะ และเทคนิคในการผลิตสูตรปุ๋ยใหม่ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ โดยกิจกรรมหลักของกลุ่มปุ๋ยหมัก ได้แก่ การให้สมาชิกออมเงินรายเดือน การผลิตปุ๋ยหมักชนิดน้ำและชนิดแห้ง บริการให้คำปรึกษาด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ให้ความรู้ อบรม และสาธิต การทำปุ๋ยหมัก

จากการขับเคลื่อนงานในระยะเวลา ๒ ปี ส่งผลให้ตำบลเกิด "จุดเรียนรู้เรื่องปุ๋ยอินทรีย์" เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนในตำบลและผู้สนใจทั่วไป



## กลุ่มผลิตภัณฑ์ครัวเรือน



ที่ผ่านมา ตำบลเคอิ่งมีหน่วยงาน อทส. กศน. และอนามัย เข้ามาให้ความรู้เรื่องการทำผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน เช่น สบู่ น้ำยาล้างจาน แต่เป็นเพียงการมาสาธิตให้ดู ไม่มีการต่อยอดความรู้ หรือกระตุ้นในครัวเรือนเกิดการรวมกลุ่ม เมื่อโครงการ เข้ามาและได้มาหนุนเสริมให้ชุมชนวิเคราะห์

ตนเองในด้านรายจ่าย จึงพบว่า หากครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนลง จะช่วยให้ลดรายจ่ายและมีเงินออมเพิ่มขึ้น โครงการฯ จึงเห็นว่าควรจัดทำเป็นแผนงานฝึกอบรมทักษะการผลิตของใช้ในระดับครัวเรือนอย่างชัดเจน ทำให้เกิดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่องมากขึ้น จนกระทั่งครัวเรือนมีความพอใจกับผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นเองเพราะช่วยลดรายจ่ายทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น และยังเห็นประโยชน์ของการนำสมุนไพรมาใช้เป็นส่วนผสมเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์อีกด้วย

รูปธรรมความสำเร็จดังกล่าว ทำให้สามารถขยายครัวเรือนพอเพียงอาสาให้มีการผลิตของใช้ในครัวเรือนมากขึ้น และบางครัวเรือนยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตเพื่อขาย ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือ เกิดการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ครัวเรือนขึ้น เกิดการเรียนรู้ด้านการตลาดควบคู่ไปกับการเรียนรู้เรื่องวิถีพอเพียง มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับตำบลอื่นๆ และเกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เช่น น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นการผลิตยาสมุนไพร ซึ่งเป็นการค้นพบตัวเองและพึ่งพาตัวเองได้ในที่สุด





## พลังงานทางเลือก



ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ตำบลเคิ่งมีการจัดการพลังงานทางเลือกด้วยการนำกิ่งไม้เส็กในป่าพรวมาเผาถ่านแบบเตาหลุม เพื่อใช้ในการประกอบอาหารในครัวเรือน เมื่อโครงการฯ เข้ามาจึงพบว่า ชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการค้นหารูปแบบพลังงานทางเลือกใหม่ๆ จึงมีค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในครัวเรือนเป็นอันดับ ๓ รองจากค่าไฟฟ้าและค่าเชื้อเพลิงพาหนะ โดยช่วงแรก ชุมชนยังไม่เห็นว่าเป็นปัญหา โครงการฯ จึงพยายามผลักดันให้ชุมชนเข้าใจและเห็นความสำคัญ เกิดการเรียนรู้และทักษะในการเลือกใช้พลังงานทางเลือก โดยสร้างครัวเรือนต้นแบบในการใช้พลังงานทางเลือกทดแทน แล้วจึงถ่ายทอดการเรียนรู้ให้กับครัวเรือนที่สนใจ โดยกิจกรรมในแผนงานประกอบด้วย

- การผลิตเตาซูปเปอร์อั้งโล่ ซึ่งพบว่าในพื้นที่มีดินที่เหมาะสมกับการทำเตา
- การผลิตเตาชีวมวล จากเศษกิ่งไม้จากสวนยาง ป่าพรุ สวนปาล์ม นาไร่ ซึ่งมีมากในพื้นที่

- เตาเผาถ่านแบบนอน ที่ต่อยอดจากเตาเผาแบบหลุมที่มีมาในอดีตของชุมชน ให้มีศักยภาพในการเผาถ่านมากขึ้น และได้น้ำส้มคนไม้มาหมักเป็นยาฆ่าแมลงได้ด้วย

- แก๊สชีวภาพ โดยใช้มูลจากวัวที่ชาวบ้านในตำบลเลี้ยงกันมากมายใช้ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายด้านแก๊ส หุงต้ม และยังได้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการทำเกษตรครัวเรือนด้วย

ความสำเร็จของโครงการฯ ทำให้เกิดการขยายจำนวนครัวเรือนพอเพียงอาสาที่ใช้พลังงานทดแทนเพิ่ม มากขึ้น โดยพบว่าการติดตั้งพลังงานทดแทนในครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน บางครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเผาถ่านขาย และเกิดทักษะความรู้ในการผลิตเครื่องมืออุปกรณ์พลังงานทดแทนรวมทั้งยังเกิดวิทยาการความรู้เรื่องพลังงานในชุมชนซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ทำให้เห็นประสิทธิภาพของเทคโนโลยีพลังงานทดแทนอันเป็นจุดเริ่มต้นของการตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ที่จะต่อยอดขยายผลต่อไปในอนาคต





## ■ แผนทึ่ควาามรู้



### รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลเคร็ง

ครัวเรือนต้นแบบวิถีพอเพียง

- ๑ นายเชียน ดำกุล (หมู่๕)
- ๒ นายวรริณ หนูแย้ม (หมู่๑๑)
- ๓ นายสุทัศน์ สงขาว (แก๊สชีวภาพ) (หมู่๑๑)

จุดเรียนรู้

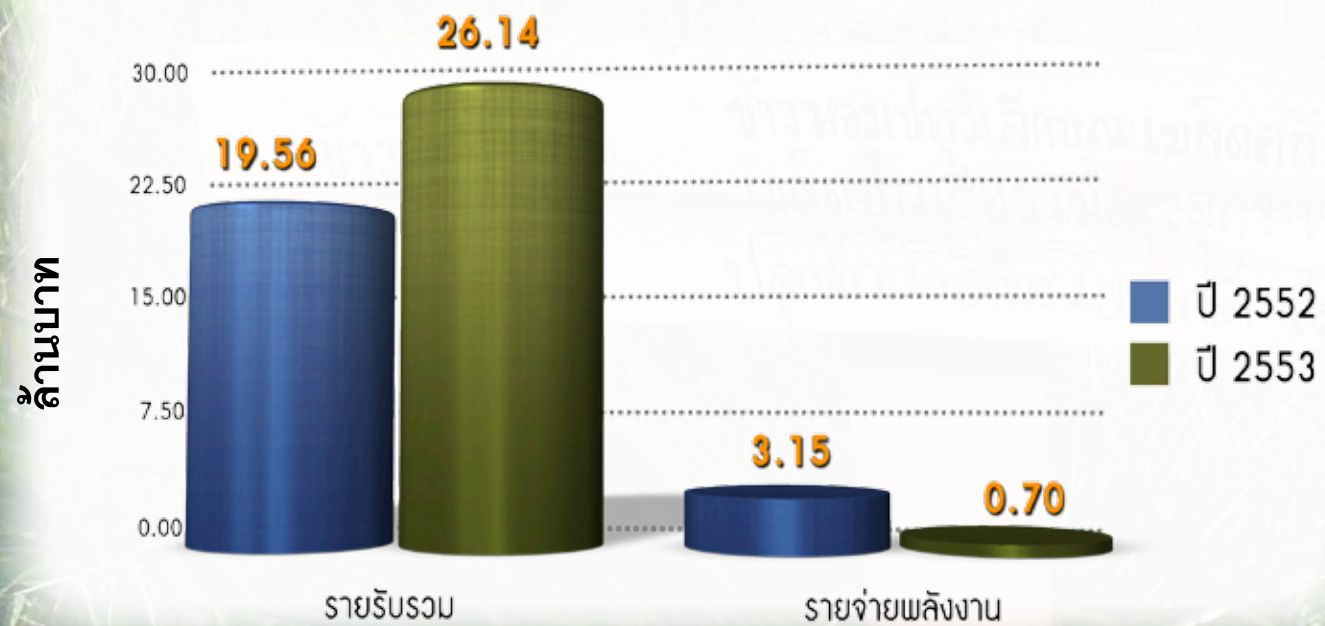
- ๑ จุดเรียนรู้กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กระจุต
- ๒ จุดเรียนรู้เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
- ๓ จุดเรียนรู้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ
- ๔ จุดเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ของใช้ในครัวเรือน



## ■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจครัวเรือนและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวม ปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๖.๕๘ ล้านบาท คิดเป็น ๓๔% ของรายรับรวมปี ๒๕๕๒ ส่วนรายจ่ายพลังงาน ปี ๒๕๕๓ ลดลงจากปี ๒๕๕๒ เป็นเงิน ๒.๔๕ ล้านบาท คิดเป็น ๗๘% ของรายจ่ายพลังงานปี ๒๕๕๒ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ ๑ เปรียบเทียบข้อมูลรายรับรวมและรายจ่ายพลังงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓







ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดการปล่อยลงจากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลเครื่องลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๔๒๗,๒๖๕ กิโลกรัม จากกิจกรรมปลูกต้นไม้ ปุ๋ยอินทรีย์ และพลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม

หน่วย : กิโลกรัม CO<sub>2</sub>

กิจกรรม	ปริมาณ CO <sub>2</sub> ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	272,850
การทำปุ๋ยอินทรีย์	147,783
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	6,632
รวม	427,265

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ



# ภาคผนวก

## รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

### ปรีชา อินทร์ทอง พึ่งพาตนเองได้อย่างพอเพียง

ปรีชาเกิดและเติบโตมาในครอบครัวเกษตรกร มีอาชีพทำนาและทำเครื่องจักสานจากกระจูดด้วยความที่เป็นคนรักธรรมชาติ รักท้องถิ่น ทำให้เขาเกิดความกังวลและห่วงแหนท้องถิ่น เมื่อเห็นความเปลี่ยนแปลงตามกระแสทุนนิยมและการเอาเปรียบธรรมชาติ การเป็นคนช่างสังเกตทำให้เขาถามตัวเองในวันหนึ่งว่า ทำไมคนที่มีที่ดินแต่ต้องซื้อข้าวกิน เขานำความคิดนี้ไปพูดคุยในสภากาแฟ และร่วมกันฟื้นฟูการทำนาด้วยการรวมกลุ่มขึ้นมา ทำให้เกิดกลุ่มทำนา นำไปสู่การจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังส่งผลให้เกิดกลุ่มหนุ่มสาวที่มีจิตอาสา รวมตัวกันเป็นกำลังสำคัญของชุมชน เกิดความสามัคคี และสังคมแบบประชาธิปไตย นับเป็นแบบอย่างที่ดีของคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในวัยทำงานสร้างเนื้อสร้างตัวแต่ยังสามารถสร้างคุณค่าในตนเอง ทั้งความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว ไปจนถึงการแบ่งเวลาให้กับชุมชนสังคมส่วนรวม

### ประทีป แป้นดั่ง ทำนาข้าวอินทรีย์ตามวิถีพอเพียง

ประทีปเป็นคนตำบลเค็งโดยกำเนิด เกิดในครอบครัวชาวนา ด้วยความเป็นคนใจเย็น พุฒน้อย รักธรรมชาติ มีเหตุผล รักความเป็นธรรม และไม่เรื้อนรู้ เมื่อครั้งที่ชุมชนประสบปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ ประทีปนึกถึงคำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" แล้วนำมาทบทวนวางแผนในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว ด้วยการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ลด ละ เลิกอบายมุข มองหาช่องทางทำอาชีพเสริมรายได้ จากที่เป็นคนขยันขันแข็งอยู่แล้วก็ยิ่งขยันทำงานมากขึ้นอีก ประทีปทำนาปลูกข้าวไว้กินและขาย ปลูกพืชผักสวนครัว และร่วมฟื้นฟูการทำนาข้าวธรรมชาติ จัดตั้งกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ กระจูดและการออมทรัพย์ เป็นกรรมการหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน เพราะเห็นในคุณค่าของทรัพยากรแผ่นดินเกิด เขาจึงขวนขวายหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชนแบบยั่งยืนในทุกด้าน โดยมีตัวเองเป็นผู้นำที่ลงมือปฏิบัติ จนสามารถสร้างความศรัทธาจากคนในชุมชนได้



# รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

## วรรณิจ หนูแย้ม

### ครัวเรือนต้นแบบวิถีพอเพียง

วรรณิจ แกนนนำหมู่ที่ ๑๑ บ้านไสขุณน มีการดำรงชีวิตอยู่ในแนววิถีพอเพียง ปลูกอยู่ปลูกกิน รายได้จากการหาผลิตภัณฑ์ในป่าพรุ

หลักคิด : การทำงานชุมชนที่ผ่านมา โครงการใดที่มีค่าตอบแทน ตนเองจะไม่ทำ จะเลือกทำเฉพาะงานที่ไม่มีค่าตอบแทน เพราะมีอิสระ จะทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ อีกอย่างคือ ไม่ต้องกลัวชาวบ้านตำ การที่ได้ทำงานนี้แล้วสบายใจ เพราะแม่บ้านเข้าใจ มีการแบ่งเวลา และทำหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์ คือ กรีดยางตอนตี ๖ จากนั้นไปหาปลาและถอนกระจุค หลังจากนั้นเป็นเวลาของงานส่วนรวม วันไหนไม่มีกิจกรรมหรือต้องไปประชุม ก็จะมีเวลาพักผ่อนอยู่กับบ้าน

## พรพิไล มະลิผล

### เกษตรอินทรีย์

พรพิไล เป็นครัวเรือนต้นแบบเรื่องเกษตรอินทรีย์ หมู่ที่ ๑๐ บ้านบางน้อย มีความรู้เรื่องปุ๋ยอินทรีย์ ตำแหน่งประธานกลุ่มปุ๋ยหมักเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้เรื่องปุ๋ยหมักชีวภาพ แต่ไม่ได้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านที่สนใจทราบว่ามีการอบรมเรื่องการทำปุ๋ยหมัก อยากให้พรพิไลไปสอนให้ที่บ้าน จากการจัดกิจกรรมของโครงการฯ ทำให้มีสมาชิกกลุ่มเพิ่ม ทั้งในและนอกหมู่บ้าน "สมาชิกของเราถ้าแสดงความจำนงว่าอยากทำปุ๋ยไว้ใช้เอง พวกเราก็จะไปสอนให้ถึงบ้านเลย เรื่องซื้อปุ๋ยนั้น จะซื้อแค่กระสอบเดียวก็ไม่ใช่ไร ที่สำคัญต้องรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกเอาไว้ เพื่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็ง"

## สุทัศน์ สงขาว

### จิตอาสาเพื่อชุมชน

สุทัศน์ผ่านการใช้ชีวิตครบเครื่องแบบลูกผู้ชายพुरुคนเครื่อง ทั้งเป็นนักเลง ขโมยควาย ขโมยเรือ คี๋มเหล้าสูบบุหรี่ เล่นการพนัน จนกระทั่งแต่งงานสร้างครอบครัว ความคิดและการดำเนินชีวิตของสุทัศน์ก็เปลี่ยนไป ด้วยยึดคำสอนของพ่อแม่ที่ว่า ทำงานได้เงินมาอย่าใช้จ่ายให้เกิน ทำให้ครอบครัวมีความมั่นคงและมีความสุข สุทัศน์จึงอยากขยายความสุขของตนเองไปยังชุมชน ด้วยความตั้งใจที่จะทำงานพัฒนาชุมชน สร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น จึงสมัครเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข และต่อมาได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำในการผลักดันให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการการเงินในครัวเรือน รวมถึงการจัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด



# รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายถวิล สุขสวัสดิ์

๒. นางสาว แก้วนก

๓. นางละมุน จันทรนวล

๔. นายยม ม่วงไม้

๕. นางกำจัด พูนชู

๖. นางบุญรอง เหมทานนท์

๗. นางจันทร์ฉาย อินทร์ช่วย

๘. นายเจริญ เกิดแก้ว

๙. นายเขียว สังหนู

๑๐. นางวาสนา ทองแก้ว

๑๑. นายสุธรรม ทองกลิ่น

๑๒. นายก้านรงค์ เพชรล้าน

๑๓. นายเหวียน คงประมูล

๑๔. นายสุนทร บุญรัตน์

๑๕. นายประโมทย์ ภิรมย์รักษ์

๑๖. นายย่น พูลสวัสดิ์

๑๗. นางสุมลทา อินทร์ปิ่น
๑๘. นางลำเนา บุญแก้ว

๑๙. นายสมนึก สุขประเสริฐ

๒๐. นางวนิดา พานชาตรี

๒๑. นางสิน วงศ์อุทัย

๒๒. นางกมลรัตน์ คล้ายตะพง

๒๓. ประมูล ภารชาตรี

๒๔. นายเกษม เอียดสุข

๒๕. นายปรีชา อินทร์ทอง

๒๖. นายประโลม แซ่ลิ้ม

๒๗. นางเอียด หนูรอด

๒๘. นายสนไชย สุขสวัสดิ์

๒๙. นางประดับ เอียดเกลี้ยง

๓๐. นายทวี ทองแก้ว

๓๑. นายแปลก เคชเปีย

๓๒. นายเฉี่ยว พรหมนุ้ย

๓๓. นายมัด เค็มนุ่น

๓๔. นางศิริพร วรณแก้ว
๓๕. นางสุรินทร์ คำมี

๓๖. นางน้อย สุขทอง

๓๗. นายนิค ขำแก้ว

๓๘. นายน้อม ขำแก้ว

๓๙. นายสุนทร แก้วนวล

๔๐. นายโสภา ทองศรีแก้ว

๔๑. นายธรรมรงค์ ทองมา

๔๒. นายคิ่น เสนนวล

๔๓. นายประคอง พุ่มนุ่น

๔๔. นายสนั่น เงินจันทร์

๔๕. นายณรงฤทธิ์ ณะจันทร์

๔๖. นางรวย บุญช่วย

๔๗. นายนิค ภู่สาย

๔๘. นางสุภารัตน์ อินทร์ปรางค์

๔๙. นางบุญสม รักเอียด

๕๐. นายชัยยุทธ์ เขาไข่แก้ว

๕๑. นายวิโรจน์ มหาราชพงศ์

๕๒. นายอานนท์ ค้างกล่ำ

๕๓. นางสาวบัว ค้างกล่ำ

๕๔. นายซาริก โสคเมฆ

๕๕. นายผาค อินทร์ปรางค์

๕๖. นายประทีป มนตรี

๕๗. นายสมใจ หนูเกตุ

๕๘. นายปัญญา คงจันทร์

๕๙. นายบุญยืน เกิดสุวรรณ

๖๐. นางอรทัย หนูเพ็ง

๖๑. นายพันธ์ คงจันทร์

๖๒. นายสุชีพ ชูจันทร์

๖๓. นายจำลอง พงศาปาน

๖๔. นายห่วย คำสงค์

๖๕. นางระเบียบ ขำกลัด

๖๖. นายนพดล พรหมแก้ว

๖๗. นายอนวัจน์ อินทร์ช่วย

๖๘. นายจำเริญ สายเท้าเอี้ยน
๖๙. นายภิรมย์ พรหมแก้ว

๗๐. นายสุธรรม แก้วยวน

๗๑. นายมานะชัย สุขแก้ว

๗๒. นายนิค แก้วทอง

๗๓. นางสาวบุศยา ชุมทอง

๗๔. นายอำพันธ์ นุ่นนุ่น

๗๕. นางละม่อม พลาค้าง

๗๖. นางอารภ หนูค้าง

๗๗. นายเจียร แว่นนาค

๗๘. นายณัฐพล หนูจิ้น

๗๙. นางคืบ สายบุญ

๘๐. นายปราโมทย์ ทองคำ

๘๑. นายรีน นวลแสง

๘๒. นายส่อง แว่นนาค

๘๓. นายนอม คงตุก

๘๔. นายวิริยะ รักษ์ชู

๘๕. นายสุเทพ หนูรอด
๘๖. นายประกอบ หนูแก้ว

๘๗. นายจรวย ย้งรอด

๘๘. นายสุทัศน์ สงขาว

๘๙. นายวรรณิจ หนูแยม

๙๐. นางวาสนา เพชรแดง

๙๑. นางนันทพร เอียดคำ

๙๒. นายสนั่น คงแก้ว

๙๓. นายการุณ หนูจิ้น

๙๔. นางกระบวน ทองคำ

๙๕. นางเพ็ญศรี ชุมคำ

๙๖. นางอารมย์ คงไชย

๙๗. นางสาวพิล ทองคำ

๙๘. นายสมเอก อินทร์ช่วย

๙๙. นางวิไลวรรณ พูลนวล

## ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวมะลิวัลย์ สุขทอง
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวไหมสุหรี อีสภาค
ที่ปรึกษาภาค	นายเสรี จุ้ยพริก





บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)  
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐  
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๘-๒๐๐๐  
[www.pttplc.com](http://www.pttplc.com)